

Asmeninės kompetencijų ugdymas

Toliau pateikiami asmeninės kompetencijos ugdymo informacinių technologijų pamokose taikant apklausą, mokomųjų filmų peržiūrą, diskusiją pavyzdžiai.

Apklauso metodą iliustruojantis pavyzdys (7–8 klasės)

Bendrosios kompetencijos

Asmeninė kompetencija:

- pažįsta save ir remiasi savo stipriosiomis savybėmis;
- valdo emocijas bei jausmus;
- užmezga ir palaiko santykius su skirtingo amžiaus žmonėmis.

Komunikavimo kompetencija:

- pasirenka tinkamas komunikavimo priemones ir būdus;
- geba rasti ir perteikti informaciją įvairiais būdais.

Apklauso „Laisvalaikis ir internetas“ vykdymas

Pamokos uždaviniai

Aptartu ir pasirinktu apklauso būdu mokiniai išsiaiškina klasės (mokyklos bendruomenės) nuomonę ir įpročius apie laisvalaikio leidimą.

Dirbdami grupėmis pasirinktu būdu (tekstų rengykle, skaičiuokle) parengs klausimyną ir rezultatus pristatys klasei.

Sąsajos su bendrąja programa

3. Tekstinių dokumentų kūrimas, tvarkymas ir spausdinimas 6. Duomenų apdorojimas ir pateikimas skaičiuokle 1. Informacijos tvarkymas kompiuteriu	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<i>Kūrybiškai taikyti sudėtingesnio teksto tvarkymo kompiuteriu galimybes. Drąsiai atskleisti savo sumanymus, mintis, jausmus, požiūrį. Domėtis skaičiuoklės galimybėmis ir kryptingai naudoti jas duomenims apdoroti.</i>	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.2. Tekstui rengti naudoti tekstų rengyklės teksto automatinio tvarkymo priemones.	3.2.4. Sudaryti vieno lygio ženklinatą ir numeruotą sąrašus, minimaliai juos tvarkyti.
6.2. Sudaryti lenteles.	6.2.1. Tvarkyti lentelės tekstą. 6.2.2. Tvarkyti lentelės langelius. 6.2.3. Tvarkyti lentelės rėmelius.
1.8. Paašškinti IKT naudą kasdienei žmogaus veiklai.	1.8.1. Paašškinti, kas yra viešoji elektroninė paslauga. 1.8.2. Pateikti elektroninių paslaugų pavyzdžių.
Turinio apimtis	
<p>Ženklinatas ir numeruotas sąrašai. Mokiniai mokomi automatiškai numeruoti arba ženklinti teksto pastraipas, keisti sąrašo simbolius, skaitmenis, šalinti sąrašus.</p> <p>Teksto formatavimas. Mokiniai mokomi pasirinkti šriftą, jo dydį, stilių, lygiavimą; pakeisti teksto kryptį lentelėje. Jie mokomi horizontaliai ir vertikalčiai lygiuoti tekstą lentelės langelyje.</p> <p>Lentelių sudarymas ir formatavimas. Mokoma braižyti lenteles naudojant lentelių braižymo priemones; keisti lentelės kraštinių stilių, storį, spalvą; žymėti visą lentelę, lentelės stulpelius, eilutes, langelių sritis. Mokoma kopijuoti lentelę ir jos dalis.</p> <p>Elektroninės paslaugos. Supažindinama su elektroninės paslaugos sąvoka, aptariama viešųjų elektroninių paslaugų paskirtis ir nauda, parodomi keli elektroninių paslaugų pavyzdžiai: nuotolinis mokymasis, virtualūs muziejai, enciklopedijos, žodynai, bibliotekos, vertimo sistemos, duomenų saugyklos ir pan.</p>	

Pamokos gairės

Mokytojas skiria užduotį: *parengti anketą apklausai apie bendraklasių laisvalaikio leidimą (arba apie kitus mokiniui, mokyklai rūpimus dalykus)*¹.

Atsižvelgdamas į klasės pasirėngimą ir poreikius, mokytojas pateikia įvairius būdus, kaip galima išsiaiškinti ir surinkti informaciją (atlikti apklausą). Būdus ir tai, kas bus apklausiami (kas bus apklausos respondentai), aptaria su mokiniais. Galimi informacijos surinkimo būdai: interviu, apklausa / anketavimas raštu, apklausa internetu, statistinės informacijos rinkimas iš įvairių šaltinių (valstybinių įstaigų svetainių, žinybų, enciklopedijų ir pan.).

Pastaba

Galima pasirinkti vieną būdą visiems klasės mokiniams, bet geriau paskirstyti informacijos rinkimo būdus tarp mokinių grupių – vieni vykdo apklausą vienaip, kiti – kitaip.

Mokytojas su mokiniais aiškina, kokios žmonių grupės bus įtrauktos į apklausą, kaip geriau parengti anketą – pasirenkama programinė įranga. Būtų gerai, kad atsirastų mokinių, kurie ieškos statistinės informacijos, kad palygintų gautus rezultatus su statistiniais duomenimis.

Mokiniai, atsižvelgdami į savo stiprybes, pasirenka sau priimtina apklausos būdą ir respondentų grupę. Mokytojas konsultuoja mokinius.

Geriausia, kad susiformuotų skirtingos mokinių grupės (1 priedas). Prieš pradėdant darbą grupėmis visa klasė kartu turėtų apsisibrėžti, kokio dydžio galėtų būti jų apklausiamos respondentų grupės (vienos klasės, kelių klasių mokiniai, atsitiktiniai 50 mokinių ar kt.). Mokytojų, mokinių ir tėvų grupės turėtų būti panašaus dydžio, kad lyginant rezultatai būtų patikimesni. Taip pat prieš pradėdant darbą grupėmis visa klasė kartu turėtų sukurti bendrą klausimyną (2 priedas).

Mokiniai pasidalija grupėmis, skiriama laiko pareigoms (vaidmenims grupėje) pasiskirstyti. Pasiskirstę pareigomis mokiniai planuoja, kada kurį darbą atliks, nes užduotį reikia padaryti per savaitę, o rezultatams apdoroti ir parengti trumpą pranešimą klasei jų pasirinktu būdu – dar per savaitę.

Parengtas klausimynas, atsižvelgiant į grupės apklausos pasirinktą būdą, spausdinamas, siunčiamas respondentams elektroniniu paštu arba juo remiantis sukuriama elektroninė anketos versija, pvz., portale <http://apklausa.lt/>. Plačiau apie pastarojo būdo galimybes skaitykite <http://apklausa.lt/tour>

1 priedas. Galimos mokinių grupės

I grupė – Interviu

II grupė – Apklausa / anketavimas raštu

III grupė – Apklausa internetu (pildo tiesiogiai)

IV grupė – Apklausa internetu (naudojant el. pašta)

V grupė – Statistinės informacijos rinkimas

2 priedas. Anketos apie laisvalaikį pavyzdys

Prašome atidžiai perskaityti klausimą apie Jūsų laisvalaikį, jo leidimo būdus, įsitraukimą į socialinius tinklus ir atsakyti į pateiktus klausimus. Būkite nuoširdūs!

Rezultatai bus panaudoti informacinių technologijų pamokoje. Ačiū!

1. Esu

mergaitė

berniukas

2. Kiek Jums metų?

3. Ar sutinkate, kad daug bendraujant socialiniuose tinkluose gali kilti keblumų bendraujant realiame gyvenime?

Taip

Ne

¹ Prirėikus, apklausti galima ir mokinių tėvus, mokytojus, vietovės bendruomenės narius.

4. Ar kas nors iš aplinkinių kontroliuoja Jūsų praleidžiamą laiką socialiniuose tinkluose?
 Taip
 Ne
5. Ar norėtumėte, kad socialiniai tinklai būtų ne tik Jūsų laisvalaikis, bet ir pragyvenimo šaltinis?
 Taip
 Ne
6. Įsivaizduokite tokią situaciją: Jūs su šeima išvažiuojate į kalnus slidinėti. Ar pasiimtumėte su savimi kompiuterį?
 Taip
 Ne
7. Ar socialiniuose tinkluose kasdien praleidžiate daugiau negu dvi valandas?
 Taip
 Ne
8. Ar bendravimas internete geriau negu bendravimas gyvai?
 Taip
 Ne
9. Ar socialiniai tinklai pagrindinis Jūsų laisvo laiko leidimo būdas?
 Taip
 Ne
10. Ar jaučiate priklausomybę nuo socialinių tinklų?
 Taip
 Ne
11. Kiek žinote įvairių socialinių tinklų (parašykite skaičių)?
12. Ar jaučiate didesnę malonumą bendraudami socialiniuose tinkluose negu gyvai?
 Taip
 Ne
13. Ar turite kitą negu socialiniai tinklai nuolatinį laisvalaikio leidimo būdą?
 Taip
 Ne
14. Kaip dar mėgstate leisti laisvalaikį (pažymėkite EILĖS TVARKA nuo labai dažnai iki niekada. Vieną skaičių galima naudoti TIK vieną kartą)?

Užsiėmimas	Labai dažnai	Dažnai	Retai	Labai retai	Niekada
Lankau būrelį.					
Žaidžiu namie.					
Žaidžiu lauke.					
Einu pasivaikščioti į parką ar miestą.					
Žiūriu televizorių.					
Einu apsipirkti į prekybos ir pramogų centrą.					
Lankau draugus.					
Kita					

Pastaba. Šios anketos elektroninę versiją rasite adresu <http://apklausa.lt/f/laisvalaikis-ir-socialiniai-tinklai-a6w15fq/answers/new.html>

Filmų peržiūros metodą iliustruojantis pavyzdys (7–8 klasės)

Bendrosios kompetencijos

Asmeninė kompetencija:

- pažįsta save ir naudojami savo stipriosiomis savybėmis;
- saugiai elgiasi, atsispiria neigiamai įtakai;
- atsižvelgdamas į situaciją įvertina savo jėgas, kryptingai siekia tikslų.

Komunikavimo kompetencija:

- randa informaciją, ją atrenka, apibendrina ir perteikia kitiems;
- komunikuoja atsižvelgdamas į temą, adresatą ir situaciją.

Socialinė kompetencija:

- pozityviai bendrauja.

Saugome asmeninę informaciją! (filmas „Asmeninė informacija“)

Pamokos uždaviniai

Aptarti su mokiniais, kaip saugoti asmeninius duomenis. Paaiškinti, kodėl svarbu saugoti prisijungimo ir atsijungimo duomenis.

Dirbdami grupėmis išsiaiškins ir parengs asmeninės informacijos saugumo atmintinę.

Sąsajos su bendrąja programa

4. Internetas ir jo paslaugos	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<i>Saugiai naudotis interneto paslaugomis. Bendraudant internetu vartoti lietuviškus rašmenis, taisyklingą kalbą.</i>	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
4.5. Naudotis interneto pokalbių paslauga bendravimui.	4.5.2. Įvardyti interneto keliamus pavojus. 4.5.3. Suformuluoti bendravimo tinklu etikos taisykles.
Turinio apimtis	
<p>Informacijos naudojimo tinkluose etiniai principai, interneto keliami pavojai. Aptariami bendravimo elektroniniu būdu etiniai principai, išaiškinama, kokie pavojai gali kilti naršant internete ir kaip jų išvengti. Kalbama apie programinės įrangos ir privatumo nesaugumą, [...] aptariamoms situacijoms, verčiančios jaustis nejaukiai; įvairaus pobūdžio apgaulių padariniai. Mokiniai mokomi atitinkamai reaguoti ir elgtis šiose situacijose.</p>	

Pamokos gairės

Pamokos temos, uždavinių, užduoties, diskusijos taisyklių paskelbimas.

Įžanginis mokytojo pasakojimas: „Jei naršai internete ir naudojiesi jo teikiamomis galimybėmis per daug nemąstydamas, virtualioje erdvėje gali palikti tokios informacijos, pagal kurią galima sužinoti ne tik tavo vardą ir pavardę, bet ir tai, kur ir kaip tu gyveni, kas yra tavo šeimos nariai, tavo telefono numerį ir kitos informacijos, kurios paprastai viešai apie save neskelbiame. Tad žavėdamasis internetu nepamiršk būti atsargus ir apdairus.“

- Registruodamiesi interneto svetainėse pagalvokite, kokią informaciją apie save nurodysite ir kam ta informacija bus prieinama.
- Neteikite asmeninių duomenų el. paštu siunčiamose anketose ar iššokančiuose languose. Tai viena svarbiausių pagrindinių atsargaus elgesio internete taisyklių. Elgdamiesi neapdairiai galite atskleisti, kas jūs esate, kur gyvenate, kokios jūsų šeimos pajamos, kada važiuojate atostogauti.
- Atsiminkite, kad registruodamiesi socialiniuose tinkluose, pažinčių svetainėse neprivalote nurodyti savo tikrojo vardo ir pavardės (galite susikurti slapyvardį) ar atskleisti kitų duomenų apie save – išvaizdą, šeimos pajamas ar panašiai.

Mokytojas kviečia mokinius pasižiūrėti vaizdo siužetą „Asmeninė informacija“ (6 min.), organizuoja vaizdo siužeto aptarimą, pateikdamas mokiniams klausimus:

- *Ką tau reiškia saugus internetas?*
- *Kas, tavo manymu, yra asmeninė informacija?*
- *Kokią informaciją apie save pateiki internete?*
- *Kokią informaciją apie save reikėtų saugoti?*
- *Kodėl reikia saugoti asmeninius duomenis?*
- *Kaip elgtis, jei manote, kad susidūrėte su elektroniniu sukčiūmi?*

Mokiniai žiūrėdami filmą, diskutuodami (apie diskusijos metodą plačiau buvo rašoma metodinėje medžiagoje *Komunikavimo kompetencijos ugdymas*), konsultuodamiesi su mokytoju turi susikurti saugaus interneto taisykles ir ugdytis nuostatą tvirtai laikytis šių taisyklių. Pateikiame taisyklių atmintinės pavyzdį.

Asmeninės informacijos saugumo atmintinės pavyzdys.

DĖL SAUGUMO VIEŠAI NESKELBK:

- savo pavardės;
- asmens kodo ir dokumentų numerių;
- adreso, telefono numerio;
- savo mokymo įstaigos;
- tėvų pajamų ir kitos finansinės informacijos;
- atostogų, pamokų, būrelių grafiko;
- prisijungimo kodų, slaptažodžių.

Galimos diskusijos taisyklės (pageidautina, kad mokiniai taisykles pasiūlytų patys, jas galima užrašyti lentoje / popieriuje):

- ✓ kada dalyviai galės klausti (bet kuriuo metu, temos pabaigoje);
- ✓ mobilieji telefonai turi būti išjungti;
- ✓ kalbėti po vieną;
- ✓ nekritikuoti ir nevertinti kitų;
- ✓ kalbėti savo vardu ir kt.

Mokytojas apibendrina pateikdamas rekomendacijas, kaip saugoti asmeninius duomenis ir išvengti pavojų: primena, kaip saugiai registruotis socialiniuose tinkluose bei pažinčių svetainėse, kokią informaciją registruojantis saugu atskleisti, o kokios ne. Reikia pabrėžti, kad užsiregistravus ir bendraujant būtina pasirinkti tinkamus privatumo nustatymus ir neatskleisti per daug informacijos apie save. Būtina parodyti, kaip šias saugumo rekomendacijas įgyvendinti praktiškai.

Užduotis. Mokiniais poromis pasiūloma praktiškai pabandyti įvertinti asmeninių duomenų saugumą socialinio tinklo (el. pašto) paskyroje: vienas mokiniš, saugodamas savo asmeninius duomenis, prisijungia prie savo paskyros. Antrojo mokinio užduotis – įvertinti, ar jo porininkas teisingai pasirinko saugumo nustatymus. Vėliau mokiniai keičiasi vaidmenimis.

Pagrindiniai saugaus ir garbingo bendravimo patarimai:

- Registruodamiesi socialiniuose tinkluose ir pažinčių svetainėse būsite saugesni, jei pateiksite mažiau asmeninės informacijos. Nieko baisaus, jei nurodote savo vardą ir pavardę, tačiau saugokitės, kad į internetą nepatektų kita svarbi asmeninė informacija – adresas, telefono numeris, tėvų pajamos ir pan.
- Savo profilį socialiniuose tinkluose rodykite tik draugams, o ne visiems naudotojams. Nepamirškite įjungti privatumo nustatymų visur, kur esate užsiregistravę.
- Bendraudami su draugu internetu įsitikinkite, kad jis iš tiesų yra tas žmogus, kurį pažįstate. Nepažįstamam ar menkai pažįstamam žmogui internete nesakykite to, ko nesakytumėte nepažįstamam žmogui gatvėje. Juk niekada nežinai, kokie yra jo tikrieji ketinimai.

- Internete geriau bendraukite tik su pažįstamais žmonėmis. Socialiniuose tinkluose ir pokalbių programose nepriimkite kvietimų draugauti iš žmonių, kurių nepažįstate.
- Nenurodykite asmeninių duomenų el. paštu siunčiamose anketose ar iššokančiuose languose. Nepakliūkite į elektroninių sukčių spąstus – netikėkite lengvais laimėjimais, lengvu uždarbiu ar prašymais patikslinti duomenis. Trinkite tokiomis antraštemis mirgančius el. laiškus jų nė neskaitydami, jokių būdu į juos neatsakinėkite. Atminkite, kad patikimos svetainės niekada neprašo atsiųsti asmens kodo, adreso ar slaptažodžių el. paštu.
- Internete dalykitės tik tinkamomis nuotraukomis ir vaizdo įrašais – prieš skelbdami gerai pagalvokite, ar jie tinkami rodyti viešai. Gal jūsų nuotraukose ar vaizdo įrašuose kitas žmogus rodomas nepatogioje, kvailoje, gėdingoje ar nepadorioje situacijoje? Atsiminkite, kad paskelbti vaizdai gali pasiekti jūsų tėvus, mokytojus, kitus artimus žmones. Ar tikrai norite, kad jie pamatytų tokius vaizdus?
- Jokių būdu niekam internetu nesiųskite nuotraukų, kuriose esate apsinuoginęs ar kitokiose nepatogiose situacijose. Turėdamas tokių nuotraukų jūsų pašnekovas galės jus šantažuoti ir grasinti, jei nepildysite kitų jo prašymų.
- Bendraudamas internetu gerbkite kitus.
- Kompiuteryje neišsaugokite savo prisijungimo vardų ir slaptažodžių. Jei išsaugosite, jais galės pasinaudoti kiti prie to paties kompiuterio prisėdę žmonės ir jūsų vardu rašyti laiškus bei pakeisti duomenis.
- Prisijungimo slaptažodžius keiskite kas 3 mėnesius ar dažniau. Atsiminkite, kad slaptažodis neturėtų būti jūsų vardas ar gimimo data. Slaptažodį turi sudaryti didžiųjų ir mažųjų raidžių bei skaičių kombinacija. Slaptažodis turi būti ne trumpesnis kaip 6 ženklų.
- Baigę darbą atsijunkite nuo svetainės, uždarykite visus naršyklės langus. Tik taip būsite ramus, kad niekas nepasinaudos jūsų el. pašto dėžute ar anketa socialiniame tinkle.

Mokomojo filmo *Asmeninė informacija* adresas internete <http://www.bibliotekospazangai.lt/lt/komunikacija-ir-viesinimas/saugus-ir-draugiskas-internetas> (lietuvių kalba, žr. 2012-11-30). Taip pat jį galite rasti Ugdymo plėtotės centro svetainėje prie šių metodinių rekomendacijų – failas *Asmeninė informacija.mp4*.

Pamokos pabaigoje ar namų darbams galima pasiūlyti mokiniams atlikti *Saugaus interneto testą* (1 paveikslas) ir patikrinti, ar jie yra saugūs internete. Elektroninį testą galima rasti projekto „Bibliotekos pažangai“ interneto svetainėje adresu <http://testas.bibliotekospazangai.lt/>

1 pav. Saugaus interneto testo fragmentas

Pamokoje naudojami metodai: aktyvus filmo stebėjimas, diskusija, darbas grupėmis.

Parengta pagal projekto „Bibliotekos pažangai“ metodinę medžiagą „Saugus ir draugiškas internetas bibliotekose“ (2010–2011 m.) (interneto svetainė <http://www.bibliotekospazangai.lt/>).

Filmų peržiūros metoda iliustruojantis pavyzdys (9–10 klasės)

Bendrosios kompetencijos

Asmeninė kompetencija:

- pažįsta save ir naudojami savo stipriosiomis savybėmis;
- saugiai elgiasi, atsispiria neigiamai įtakai;
- atsižvelgdamas į situaciją įvertina savo jėgas, kryptingai siekia tikslų.

Komunikavimo kompetencija:

- randa informaciją, ją atrenka, apibendrina ir perteikia kitiems;
- komunikuoja atsižvelgdamas į temą, adresatą ir situaciją.

Socialinė kompetencija:

- pozityviai bendrauja.

Virtualios pažintys ar žabangai? (Virtualios pažintys)

Pamokos uždaviniai

Supažindinti mokinius su saugumo taisyklėmis naudojantis internetu.

Aptarti su mokiniais, kaip saugai bendrauti elektroninėje erdvėje. Paaiškinti, kodėl svarbu bendraujant internete laikytis saugumo taisyklių.

Sąsajos su bendraja programa

1. Informacijos tvarkymas kompiuteriu (7–8 klasės)	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<i>Domėtis didesnėmis kompiuterio naudojimo galimybėmis, kritiškai jas vertinti, kryptingai taikyti mokantis ir kasdienėje veikloje. Laikytis [...] duomenų apsaugos pagrindinių principų, atsakingai naudotis kitų autorių darbais.</i>	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.8. Paaiškinti IKT naudą kasdienei žmogaus veiklai.	1.8.1. Paaiškinti, kas yra viešoji elektroninė paslauga. 1.8.2. Pateikti elektroninių paslaugų pavyzdžių.
Turinio apimtis	
Informacijos naudojimo tinkluose etiniai principai, interneto keliami pavojai. Aptariami bendravimo elektroniniu būdu etiniai principai, išaiškinama, kokie pavojai gali kilti naršant internete ir kaip jų išvengti. Kalbama apie programinės įrangos ir privatumo nesaugumą, kompiuterių virusus, nepageidautinus laiškus (<i>spam</i>); aptariamoms situacijoms, verčiančios jaustis nejaukiai; įvairaus pobūdžio apgaulių padariniai. Mokiniai mokomi atitinkamai reaguoti ir elgtis šiose situacijose.	

Pamokos gairės

Mokytojas pakviečia mokinius pasižūrėti vaizdo siužetą „Virtualios pažintys“ (5.33 min.). Organizuojamas vaizdo siužeto aptarimas, mokiniams pateikiami klausimai:

- *kiek turite draugų, su kuriais bendraujate internetu?*
- *kokią informaciją apie save pateikiate internete?*
- *kokią informaciją apie save reikėtų saugoti?*
- *kodėl reikia saugoti asmeninius duomenis?*

VIRTUALIŲ PAŽINČIŲ ŽABANGAI

PASVARSTYKIME:

- Kiek turi internetinių draugų?
- Kokią informaciją apie save pateiki internete?
- Kokią informaciją apie save reikėtų saugoti?
- Kodėl reikia saugoti asmeninius duomenis?

Remdamasis mokinių atsakymais mokytojas skatina mokinius laikytis saugaus bendravimo internete taisyklių.

- Bendraudami su draugais internetu – socialiniuose tinkluose, per pokalbių programas – įsitikinkite, kad pašnekovas iš tiesų yra tas žmogus, kurį pažįstate. Būkite ypač atsargūs, jei pastebite, kad pašnekovas mėgina sužinoti jūsų asmeninę informaciją.

- Nepažįstamam ar menkai pažįstamam žmogui internete nesakykite to, ko nesakytumėte nepažįstamam žmogui gatvėje. Juk niekada nežinai, kokie yra jo tikrieji ketinimai.

- Jokiu būdu niekam internetu nesiųskite nuotraukų, kuriose esate apsinuoginęs ar kitokiose nepatogiose situacijose. Turėdamas tokių nuotraukų jūsų pašnekovas galės jus šantažuoti ir grasinti, jei nepildysite kitų jo prašymų.

Parengta pagal projekto „Bibliotekos pažangai“ metodinę medžiagą „Saugus ir draugiškas internetas bibliotekose“ (2010–2011 m.) (internetu svetainė <http://www.bibliotekospazangai.lt/>).

Aktyviuosius metodus iliustruojantis pavyzdys (7–8 klasės)

Bendrosios kompetencijos

Asmeninė kompetencija:

- pažįsta save ir naudojami savo stipriosiomis savybėmis;
- saugiai elgiasi, atsispiria neigiamai įtakai;
- atsižvelgdamas į situaciją įvertina savo jėgas, kryptingai siekia tikslų.

Komunikavimo kompetencija:

- randa informaciją, ją atrenka, apibendrina ir perteikia kitiems;
- komunikuoja atsižvelgdamas į temą, adresatą ir situaciją.

Socialinė kompetencija:

- pozityviai bendrauja.

Saugome kompiuterį nuo virusų!

Pamokos uždaviniai

Supažindinti mokinius su saugumo taisyklėmis naudojant internetą.

Aptarti su mokiniais, kaip saugoti kompiuteryje esančią informaciją. Paaiškinti, kodėl svarbu naudoti antivirusinę programą ir kitas programines apsaugas.

Sąsajos su bendraja programa

4. Internetas ir jo paslaugos	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<i>Laikytis programų ir duomenų apsaugos pagrindinių principų, atsakingai naudotis kitų autorių darbais. Tinkamai, pagal jos paskirtį pasirinkti programą informacijai apdoroti.</i>	
Gėbėjimai	Žinios ir supratimas
1.7. Teisėtai naudoti kompiuterio programas, rūpintis duomenų saugumu.	1.7.1. Paaiškinti kompiuterių viruso sąvoką. 1.7.2. Nusakyti antivirusinės programos svarbą. 1.7.3. Naudotis antivirusine programa.
Turinio apimtis	
<p>Kompiuterių virusai. Supažindinama su kompiuterių viruso sąvoka, jų atsiradimo istorija. Apibūdinami virusai, virusai kirminai (tarp jų ir elektroninio pašto kirminai), „Trojos arkliai“, aptariamai virusų plitimo būdai ir jų veikimo padariniai.</p> <p>Antivirusinės programos ir kompiuterio apsauga nuo virusų. Aptariamos priemonės, kurios sumažina kompiuterių virusų patekimo į kompiuterį galimybes. Apibūdinama antivirusinių programų paskirtis, veikimas ir galimybės aptikti ir sunaikinti kompiuterių virusus. Mokiniai mokomi naudotis bent viena antivirusine programa: patikrinti failą (aplanką), laikmeną, visą kompiuterį, atnaujinti antivirusinės programos virusų aprašų bazę.</p>	

Pamokos gairės

Įžanginis mokytojo pasakojimas: „Viena dažniausių priežasčių, kodėl gali „užlūžti“ kompiuteris – jame „apsigyvenę“ virusai ar kitos kenkėjiškos programos. Kartais gali nė neįtarti, kad tokių programų kompiuteryje yra. Rodos, atidaryta tik kelios programos, kelios interneto svetainės, o kompiuteris vos veikia. Tai gali būti ženklas, kad kažkas ne taip.“

Toliau pateikiami keli patarimai, ką daryti, kad kenkėjiškos programos nepultų kompiuterio ir nekeltų grėsmės naudotojo saugumui:

- Įdiekite kompiuteryje legalią antivirusinę programą.
- Niekada neišjunkite antivirusinės programos.
- Jei kompiuterio apsauga rekomenduoja neatidaryti tam tikrų svetainių ar programų (dažniausiai ekrane atsiranda įspėjimas, kad svetainė ar programa gali kelti grėsmę jūsų kompiuterio ar duomenų saugumui), neatidarinėkite jų.
- Nepersiųtinėkite „grandininių“ laiškų.

- Neatidarinėkite nepageidaujamų – iš nepažįstamų siuntėjų gautų – laiškų.
- Nesisiųskite nelegalių programų, žaidimų ar muzikos.
- Nesisiųskite nepažįstamo formato failų.

Užduotis. Kiekvienas mokinys turi pasirinkti vieną bendraklašį ir paimti iš jo interviu (pageidautina, kad atsispindėtų kompiuterinis raštingumas ir lūkesčiai). Dalyviai paskatinami padėti vieni kitiems. Po to mokiniai susijungia į didesnes grupes ir pasidalydami savo patirtimi apibendrina mintis.

Interviu klausimai:

- *ką žinai apie saugų internetą?*
- *ką norėtum žinoti apie saugumą internete?*
- *su kokiomis interneto saugumo problemomis jau susidūrei?*

Taip mokytojas išsiaiškina mokinių patirtį apie saugų naudojimąsi internetu. Apibendrinamas mokytojas pristato ir aptaria su mokiniais pagrindines technines interneto grėsmes.

Užduotis. Mokiniai suskirstomi į tris grupes, kiekvienai grupei pateikiama užduotis:
 I grupė – rasti medžiagos internete tema „Informacija apie virusus“;
 II grupė – rasti medžiagos internete tema „Informacija apie antivirusines programas“;
 III grupė – išsiaiškinti, kaip praktiškai pasinaudoti antivirusine programa: patikrinti failą (aplanką), laikmeną, visą kompiuterį, atnaujinti antivirusinės programos virusų aprašų bazę.

Grupės darbą baigia pasirinktu būdu (parengiama pateiktis, suvaidinama, parodoma praktiškai ar kt.) pristatydamos rastą informaciją.

Mokytojas apibendrina mokinių darbą ir pateikia rekomendacijas.

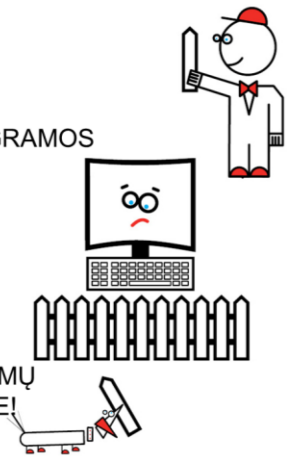
 Bibliotekos pažangai

KAIP APSISAUGOTI?

LEGALIOS ANTIVIRUSINĖS PROGRAMOS

- *Neišjunk antivirusinės programos
- *Paisyk antivirusinės programos rekomendacijų
- *Atnaujink

GRANDININIŲ IR NEPAGEIDAUJAMŲ LAIŠKŲ VIETA – ŠIUOKŠLIŲ DĖŽĖJE!

 Bibliotekos pažangai

KAIP APSISAUGOTI?

- *Siųskis tik legalią muziką, filmus, programas
- *Žaisk tik legalius žaidimus
- *Naršyk tik tinkamose svetainėse
- *Lengvų laimėjimų nebūna!

KUO MAŽIAU VIEŠINK EL. PAŠTO ADRESĄ!

Vardas.pavarde@gmail.com – DRAUGAMS

Vardas987@hotmail.com – REGISTRACIJOMS

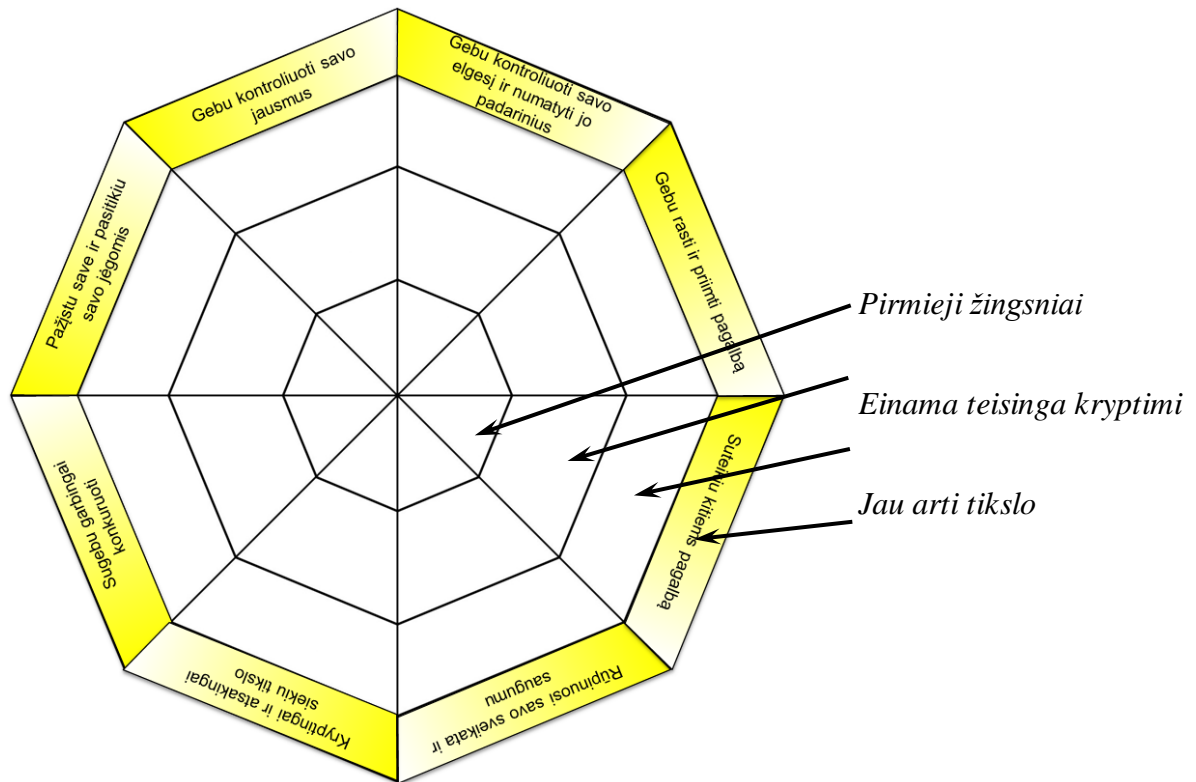
Alternatyva: vietoj apibendrinančių skaidrių galima parodyti vaizdo siužetą „Techninės grėsmės kompiuteriui“ (5.37 min.). Filmo „Techninės grėsmės kompiuteriui“ adresas internete <http://www.bibliotekospazangai.lt/lt/komunikacija-ir-viesinimas/saugus-ir-draugiskas-internetas> (lietuvių kalba, žiūrėta 2012-11-30). Taip pat jį galite rasti Ugdymo plėtotės centro svetainėje prie šių metodinių rekomendacijų – failas *Techninės grėsmės kompiuteriui.mp4*.

Parengta pagal projekto „Bibliotekos pažangai“ metodinę medžiagą „Saugus ir draugiškas internetas bibliotekose“ (2010–2011 m.) (internetu svetainė <http://www.bibliotekospazangai.lt/lt/>)

Mokinio asmeninės kompetencijos vertinimo / įsivertinimo pavyzdys

Neatsiejama mokymo ir mokymosi dalis yra vertinimas ir įsivertinimas. Mokinių pasiekimams vertinti ar jiems patiems įsivertinti galima pasirinkti įvairius būdus. Vienas iš jų aprašytas ir išbandytas projekte „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“ (<http://mokomes5-8.pedagogika.lt>). Mokiniai savo *asmeninę kompetenciją* galėtų įsivertinti naudodamiesi šiuo būdu.

Kaip tai padaryti? Pirmiausia pasirenkami ir diagramoje užrašomi *asmeninės kompetencijos* vertinami gebėjimai – kompetencijų elementai. Diagrama vienodais atstumais nuo centro suskirstoma dalimis, kurias galima apibūdinti kaip mokinio „judėjimą“ kompetencijos link – mokinio pažangos žingsniai kompetencijos link (2 pav.).

2 pav. Asmeninės kompetencijos vertinimo / įsivertinimo diagramos pavyzdys

Pažangos žingsnių aprašai pateikiami projekto metodinės medžiagos „Kompetencijų ugdymas“ kompetencijų vertinimo lentelėse. Pažangos žingsniai aprašomi vienu dviem pasirinktais aspektais:

- *autonomiškumo* (pagalba, skatinimas, savarankiškas darbas, kitų mokymas);
- *dažnumo* (retai, dažnai, visada);
- *konteksto* (nuo pažįstamo iki nepažįstamo konteksto; didesnis kontekstų skaičius);
- *sudėtingumo* (nuo paprastų iki sudėtingų užduočių);
- *rezultato kokybės* (nuo niekuo ypatingo rezultato iki reikšmingo indėlio į sritį).

Galima naudoti tokius kriterijus: *pirmieji žingsniai*, *einama teisinga kryptimi*, *jau arti tikslo*, *įgyjama kompetencija*, *dar labiau tobulėjama*.

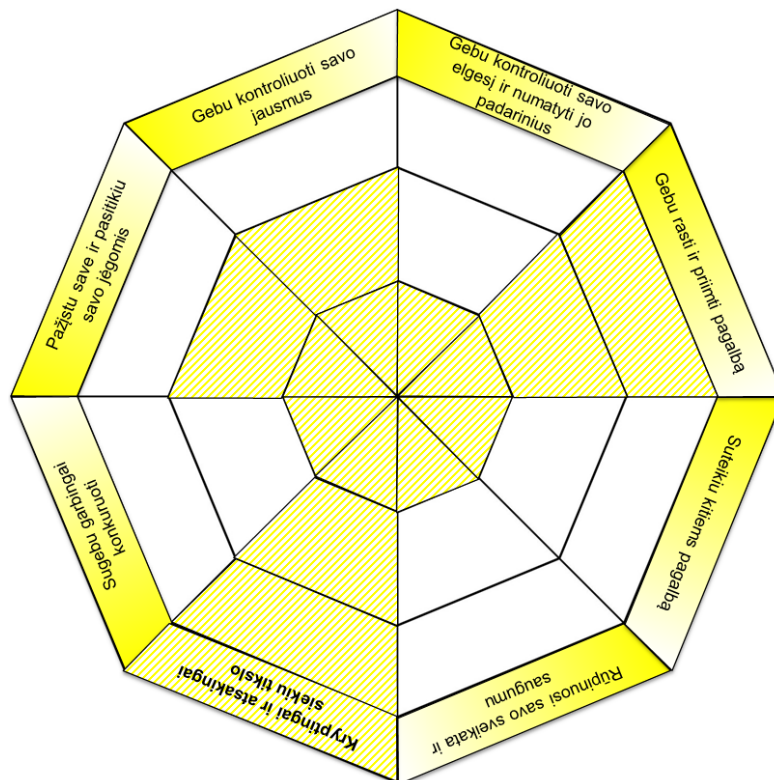
ASMENINĖS KOMPETENCIJOS PAŽANGOS VERTINIMAS

Pirmieji žingsniai	Einama teisinga kryptimi	Jau arti tikslo	Igyjama kompetencija	Dar labiau tobulėjama
Padedamas bando pažinti savo asmenines savybes.	Atpažįsta savo stipriasias ir silpnąsias puses.	Pažįsta save ir bando pasinaudoti savo stipriosiomis savybėmis.	Pažįsta save ir remiasi stipriosiomis savybėmis.	Kryptingai tobulina savo asmenines savybes.
Padedamas išsikelia nesudėtingus tikslus ir bando juos įgyvendinti.	Bando siekti tikslų, dažniausiai pasitiki savo jėgomis.	Siekia tikslų, pasitiki savo jėgomis.	Atsižvelgdamas į situaciją įvertina savo jėgas, priima iššūkius. Kryptingai siekia tikslų.	Pasitiki savimi neįprastose situacijose. Pasirenka sau tinkamas strategijas pasiekiant tikslams pasiekti.

Prieš pradėdant vertinimą / įsivertinimą reikėtų šiuos kriterijus aptarti su mokiniais, paaiškinti juos arba remiantis esamais sukurti ir aptarti savo kriterijus.

Asmeninės kompetencijos vertinimo diagramoje pažymimas mokinio kiekvieno gebėjimo pasiektas kriterijus (nuspalvinama gebėjimo sritis). Taip labai vaizdžiai matomas mokinio kiekvienas gebėjimo pasiektas lygis, nesunkiai nustatoma, kuriam gebėjimui ugdyti reikėtų skirti daugiau dėmesio (3 pav.).

3 pav. Užpildytos asmeninės kompetencijos vertinimo / įsivertinimo diagramos pavyzdys

Iš 3 paveiksle pateikto pavyzdžio galima spręsti, kad mokydamasis informacinių technologijų mokinys puikiai geba siekti numatyto tikslo, gerai moka rasti ir nesunkiai priimti pagalbą, pažįsta save ir moka susivaldyti, bet jam ne itin sekasi garbingai konkuruoti bei numatyti savo elgesio padarinius. Pamatęs tokį rezultatą mokytojas turėtų išsiaiškinti priežastis, dėl kurių mokiniui nesiseka, ir padėti įveikti sunkumus.

Informacijos ir papildomos medžiagos šaltiniai

Šaltiniai

1. G. Petty. *Šiuolaikinis mokymas. Praktinis vadovas*. Vilnius: Tyto Alba, 2007.
2. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos (patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-384).
3. Jonavos „Neries“ pagrindinės mokyklos IT mokytojos Nomedos Urbonavičienės svetainės <http://www.infveikla.projektas.lt/index.htm> medžiaga (interaktyvi, žiūrėta 2012-10-15).

Interneto svetainės

1. Projekto „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“ interneto svetainė <http://mokomes5-8.ugdome.lt/> (lietuvių kalba, žiūrėta 2012-11-15).
2. Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos svetainė „E. saugumas“, <http://www.esaugumas.lt/> (lietuvių kalba, žiūrėta 2012-11-27).
3. Interneto svetainė „Lietuvių kalba informacinėse technologijose“, <http://www.likit.lt> (lietuvių kalba, žiūrėta 2012-11-12).
4. Pedagogo ir konsultanto Geoff Petty interneto svetainė <http://www.geoffpetty.com> (anglų kalba, žiūrėta 2012-08-27).
5. Prof. Andy Hargreaves („Švietimo kaita ir lyderystė“ autorius) interneto svetainė <http://www.andyhargreaves.com> (anglų kalba, žiūrėta 2012-08-27).
6. Projekto *Bibliotekos pažangai* interneto svetainė <http://www.bibliotekospazangai.lt> (lietuvių kalba, žiūrėta 2012-11-20).
7. Statistikos departamento interneto svetainė <http://www.stat.gov.lt> (lietuvių kalba, žiūrėta 2012-10-26).
8. Švietimo ir mokslo ministerijos interneto svetainė <http://www.smm.lt> (lietuvių kalba, žiūrėta 2012-10-19).
9. Tarptautinio švietimo konsultanto dr. Dean Fink interneto svetainė <http://www.michaelfullan.ca> (anglų kalba, žiūrėta 2012-08-27).
10. Valstybinės Lietuvių kalbos komisijos interneto svetainė <http://www.vlkk.lt> (lietuvių kalba, žiūrėta 2012-11-27).
11. „Wikipedija“ – elektroninė enciklopedija <http://lt.wikipedia.org> (anglų kalba, žiūrėta 2012-10-08).